

open

bierman henket architecten

humberto & fernando campana

ingo maurer

niels van eijk & miriam van der lubbe

studio aandacht

jeroen wand

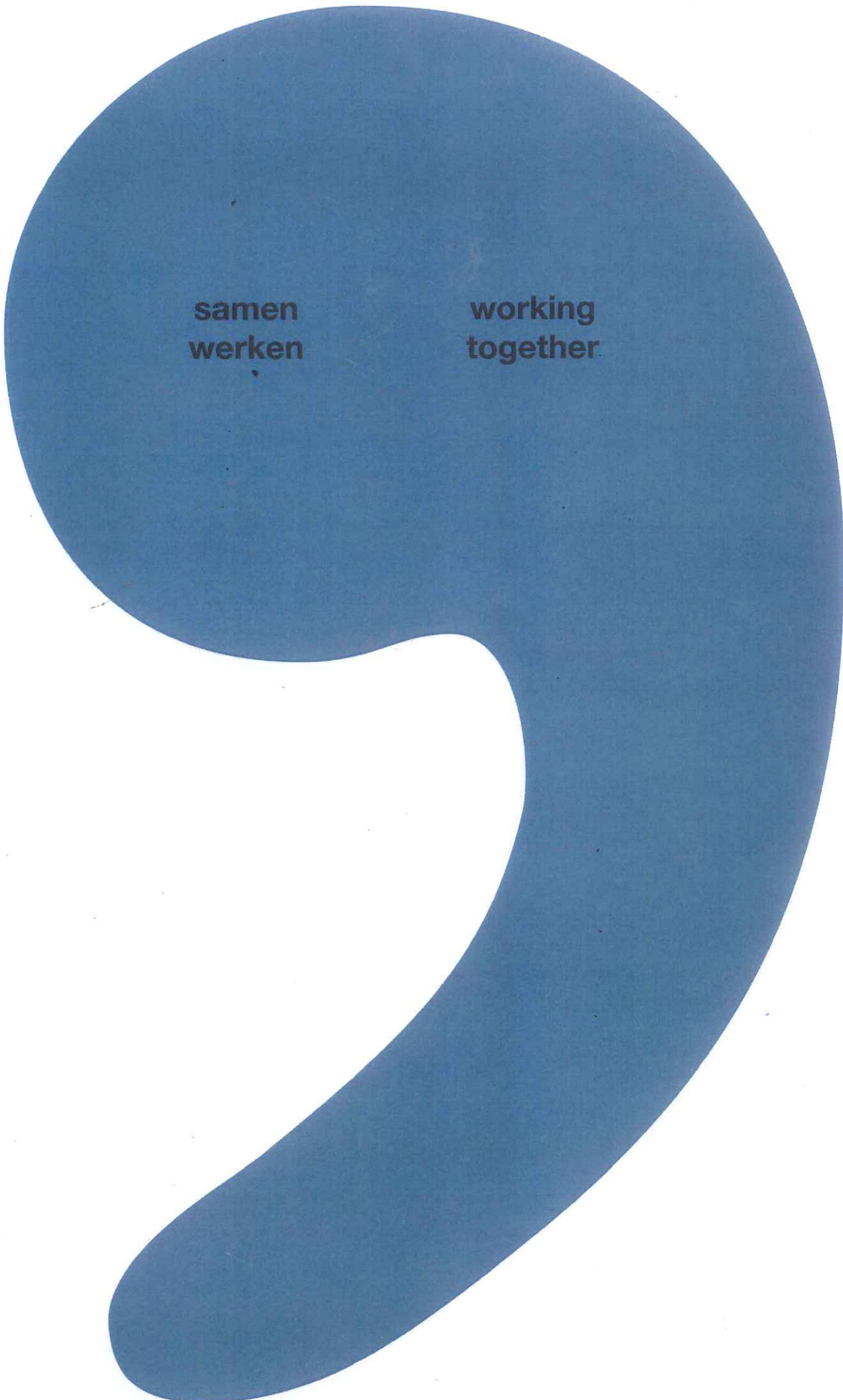
stedelijk museum 's-hertogenbosch

ted noten

julie verhoeven

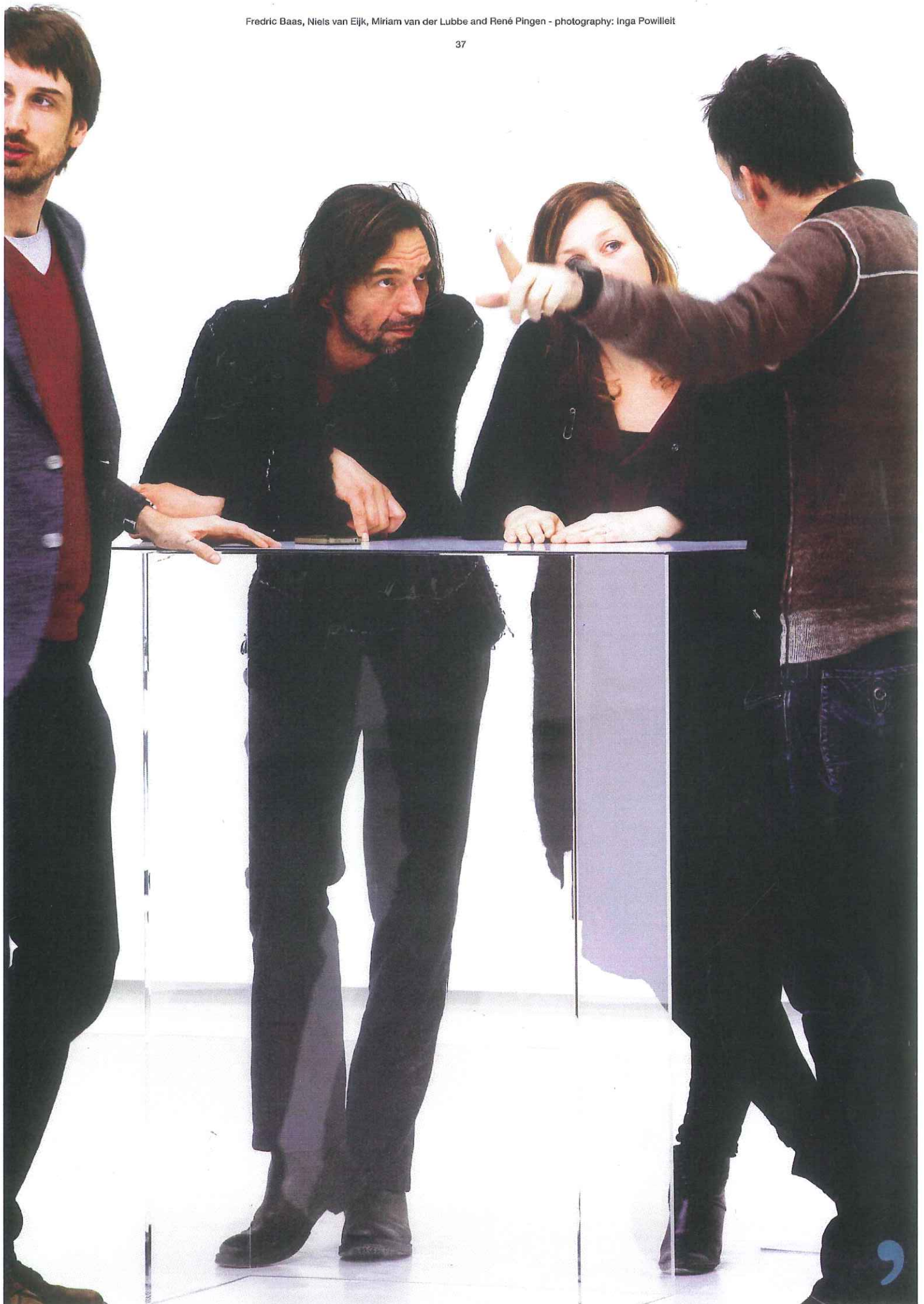
the making of
a new museum

**samen
werken**

**working
together**

**wij willen
dat de
getoonde
objecten
hun verhaal
kunnen
vertellen**

**we want
the objects
on show
to be
able
to tell
their story**

Op de bovenste etage van het nieuwe Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch wordt de vaste collectie getoond, in een ruimte die is vormgegeven door Niels van Eijk en Miriam van der Lubbe. Een even eenvoudig als ingenieus systeem van perspex kappen benut de prachtige lichtinval ten volle én brengt de bezoekers letterlijk dicht bij de museumstukken. Samen met conservator Fredric Baas kijken de designers terug op het ontwerpproces.

Fredric: Het begon eind 2011, met een pitch voor de inrichting van de tweede verdieping van het nieuwe museumgebouw. Voor mij sprong jullie ontwerp er meteen uit, omdat het getuigde van visie, van een totaalaanpak. Hoe zouden jullie die visie omschrijven?

Miriam: Een belangrijk onderdeel ervan is de ervaringscyclus die de bezoeker doorloopt. We willen hen heel dicht bij de collectie brengen. Zo kunnen ze, voor ze naar het museum komen, een verzoeknummer aanvragen. De ervaring begint dan bij de wens om een bepaald stuk in het museum te zien. Mocht het object niet op zaal zijn, dan wordt het voor de bezoeker kaargezet. De verwachting wordt ingelost. We hopen natuurlijk dat de ervaring zó goed is dat bezoekers terugkomen.

Niels: Eigenlijk hebben we de tweede verdieping benaderd als een zelfstandig gebouw. Daar vindt die eerste kennismaking, de ontdekking in fysieke zin, plaats. Bezoekers betreden de zaal via een tunnel die concentratie creëert: waar ga ik naartoe? Aan het eind van de tunnel wacht de 'ontdekking'.

De verzoeknummers en de tunnel zijn twee belangrijke elementen van jullie ontwerp, net als het subtiele rasterpatroon op de vloer. Maar de perspex kappen zijn de spil van jullie inrichting. Hoe kwamen jullie op dat idee?

M: Niels kwam, denkend over vitrines, op het idee om kappen over elkaar heen te zetten. Die waren in eerste instantie kubusvormig. Ik twijfelde eraan of het materiaal zijn transparantie zou behouden. Of het niet een bak plastic zou zijn, die de diepte zou wegnemen. Ik kon me ook moeilijk voorstellen dat al die kubussen een mooi objectmatig geheel zouden vormen. Na veel discussie besloten we de proef op de som te nemen, met een aantal kappen die we hadden overgehouden aan een eerder project. We zijn opstellingen gaan maken en zagen dat verschillende afmetingen en formaten interessanter waren dan alleen die rigide kubussen. Ook bleek de transparantie beter dan gedacht. Dat was voor ons *proof of principle*.

N: De verbanden tussen objecten zouden door die transparantie goed tot uitdrukking komen. Horizontale, verticale en diagonale stapelingen – het was allemaal mogelijk.

M: We hebben allerlei verschillende opstellingen gemaakt met ons eigen porselein en de sieraden van de kinderen. Toen, met die voorwerpen erin, ging het echt leven.

The permanent collection of the new Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch is displayed on the top floor in a space designed by Niels van Eijk and Miriam van der Lubbe. An ingenious but simple system of perspex cases makes full use of the natural effect of daylight and brings the public literally close to the pieces in the museum collection. The designers and curator Fredric Baas look back on the design process.

Fredric: It all began at the end of 2011 with a pitch for the interior design of the second floor of the new museum building. Your design immediately stood out for me because it bore witness to vision, to a total approach. How would you describe that vision?

Miriam: An important part of it is the cycle that the visitors experience. We want to bring them very close to the collection. Before their museum visit they can request a piece from the collection. The experience starts with the desire to see a particular piece in the museum. If the object is not on permanent display, it is made ready for the visitor. The expectation is satisfied. Of course we hope that the experience will be so positive that the visitors will come back. **Niels:** We have actually approached the second floor as an independent building. That is where the first meeting, the discovery in a physical sense, takes place. Visitors enter the gallery through a tunnel that creates concentration: Where am I going? The 'surprise' is waiting at the end of the tunnel.

The requests and the tunnel are two important features in your design, just like the subtle grid pattern on the floor. But the perspex cases are the element around which your whole design revolves. How did you hit upon the idea?

M: While we were thinking about the showcases, Niels came up with the idea of stacking the cases. At first they were cube-shaped. I had my doubts whether the material would retain its transparency, or whether it might become a plastic box that would take away the depth. I also had difficulty in imagining that all those cubes would form an attractive whole as an object. After a lot of discussion we decided to try it out with a number of cases that we had left over from a previous project. We tried out different combinations and saw that different dimensions and formats were more interesting than just those rigid cubes. The transparency also proved to be better than expected. That was for us a *proof of principle*.

N: That transparency would help to bring out the relations between objects. Horizontal, vertical and diagonal stacks – it was all possible.

M: We made all kinds of arrangements with our own porcelain and the children's jewellery. Then, with the objects inside, it really came to life.

Wat ik zo goed vind aan die kappen, is dat het probleem van vitrines eigenlijk binnenstebuiten is gekeerd. Van 'sta-in-de-weg' tot beeldbepalend ruimtelijk element.

N: Wij willen dat de getoonde objecten hun verhaal kunnen vertellen zonder te worden overstermd door de inrichting. Zo kwamen we op het idee van transparante kappen die als sokkel en als vitrine fungeren. De transparantie maakt dat de verbanden in de collectie letterlijk zichtbaar worden. Om het geheel te laten aarden en de kappen zelf in het gareel te houden, zijn de kruisjes op de vloer aangebracht.

M: Ik ben er trots op dat we, ondanks het feit dat de inrichting duurzaam en multi-inzetbaar moest zijn, niet voor de gematigde optie hebben gekozen. Het is geen polcermodel geworden, maar een ontwerp dat ingetogen én eigenzinnig is. Daarmee sluit het aan op de houding die het Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch in onze ogen heeft: brutaal. De tweede verdieping is 'het huis van het museum', omdat daar de eigen collectie wordt getoond. Dat moet dan ook een representatie zijn van wie je als museum bent. Die brutale houding komt wat ons betreft in de kappen tot uitdrukking. Je maakt iets dat er niet mag maar wel móet zijn, tot het middelpunt van je inrichting.

In hoeverre heeft de collectie die hier getoond wordt, moderne sieraden en hedendaagse keramiek, een rol gespeeld in het ontwerp?

M: We hebben geprobeerd zoveel mogelijk van de collectie te zien en te begrijpen. Maar het was in het ontwerpproces wel lastig met die twee zo verschillende disciplines. Voor de sieraden geldt dat ze allemaal draagbaar zijn. Dat is heel eenduidig. Keramiek is veel gevarieerder. Dat loopt van gebruiksgoed tot sculptuur. Beide kennen daarnaast nog een enorme versnippering. Er zijn tal van onderverdelingen mogelijk. Hoe breng je dat prettig bij elkaar?

N: Uiteindelijk verschaffen de kappen de twee collectie-onderdelen een gelijkwaardig podium.

Hoe verloopt jullie onderlinge samenwerking?

M: Laat ik het zo zeggen: we zitten allebei voor tweehonderd procent in het ontwerpproces, maar we kijken met andere ogen. Op het moment dat het concept er ligt, krijgen we verschillende rollen. Niels is dan de makende ontwerper. Hij heeft veel affiniteit met productieprocessen, materialen, verhoudingen en volumes. Bovendien heeft hij een fenomenaal ruimtelijk inzicht. Ik zit meer aan de conceptuele, inhoudelijke kant. Beide kwaliteiten zijn nodig om een idee naar een hoger niveau te tillen. Als het project er wat dat betreft eenmaal staat, is Niels meer de projectleider, terwijl ik me meer met de communicatie en de presentatie bezighoud. Maar zwart-wit is het niet, er is voortdurend overleg.

N: Als we er niet alle twee achter staan, gaat het niet weg. Vaak is het lastiger om elkaar te overtuigen dan de opdrachtgever!

En hoe hebben jullie de samenwerking met ons ervaren? Een museum is toch een ander soort opdrachtgever.

M: Waar het bij dit soort projecten om gaat, is dat wij het gevoel hebben dat we iets voor jullie kunnen betekenen, maar andersom ook. Je leert van het verschil in zienswijze en de specifieke museumpraktijk. Daar groei je als ontwerper van. Vandaar dat we de samenwerking, ondanks de nodige hobbels, als zeer positief hebben ervaren. Het is altijd over de inhoud gegaan en dat is voor ons als ontwerpers heel fijn.

N: In een klein team waarbij de lijnen kort zijn, is elk overleg meteen intensief. Dat is een bijzondere combinatie.

M: Dat klopt! Ik wil graag nog een ander aspect daarvan benoemen: het feit dat we echt met jullie hebben kunnen samenwerken. Dat kan alleen als beide partijen zich open opstellen en kwetsbaar durven te zijn. Geen samenwerking, zoals je zo vaak hoort, maar letterlijk: samen werken.

What I like so much about those cases is that the problem of showcases has actually been turned inside out. Instead of obstacles that get in the way, they have become a spatial element that contributes to the atmosphere.

N: We want the objects on show to be able to tell their story without being drowned out by the interior design. That is how we hit upon the idea of transparent cases that function as both pedestal and showcase. The transparency makes the connections within the collection become literally visible. The crosses have been applied on the floor to anchor the whole and to keep the cases themselves in line.

M: I'm proud that, in spite of the fact that the interior design had to be sustainable and multifunctional, we haven't chosen the middle-of-the-road option. It is no *polder model*, but a design that is reticent and idiosyncratic. It therefore matches the attitude that the Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch has in our eyes: cheeky. The second floor is the 'house of the museum' in the sense that it is where the museum's own collection is displayed. It must therefore be representative of what you stand for as a museum. That cheeky attitude is expressed, we believe, in the cases. You turn something that is unwelcome but necessary into the hub around which your interior design revolves.

To what extent has the collection that is shown here – modern jewellery and contemporary ceramics – played a role in the design?

M: We have tried to see and to understand as much of the collection as possible. But it was difficult during the design process to deal with two disciplines that are so different. The items of jewellery can all be worn. That is very simple. Ceramics are much more varied, ranging from utilities to sculpture. In addition, they are both characterised by an enormous fragmentation. There are many sub-categories possible. How do you bring that together in an attractive way?

N: In the end the cases give the two components of the collection an equal platform.

How do you work together?

M: Let me put it like this: we are both two hundred per cent involved in the design process, but we look at it differently. Once the concept is there, we assume different roles. Niels becomes the product designer. He has a lot of affinity with processes of production, materials, proportions and volumes. Besides, he has a phenomenal spatial insight. I am stronger on the conceptual and content side. Both qualities are necessary to raise an idea to a higher level. If the project is in place in that respect, Niels becomes more head of project, while I devote myself more to the communication and the presentation. But it's not black and white, there is discussion all the time. N: If we do not both back it, it doesn't go ahead. It's often more difficult to convince one another than the client!

And how have you found the experience of working with us? After all, a museum is a different kind of client.

M: What counts in projects of this kind is that we have the feeling that we can mean something for you, and vice versa. You learn from the difference in approach and the specific museum practice. It helps you to grow as a designer. So in spite of the inevitable bottlenecks, we have found the experience of working with you very positive. It has always been a question of content, and that is wonderful for us as designers.

N: In a small team with short lines of communication, every discussion is immediately intensive. It's a special combination.

M: That's right! I would like to bring up another aspect too: the fact that we have really been able to work together with you. That is only possible if both parties display an open attitude and dare to be vulnerable. Not collaboration, as you so often hear it called, but literally working together.

